ואחת שיחד לה בכתובתה ואחת שהכניסה לו שום משלה, למעוטי מאי? אילימא למעוטי שאר נכסים כל שכן דהויא (א) לה איבה דאמר לה "עיניך נתת בגירושין ובמיתה", אלא למעוטי נכסי מלוג: והא אמר אמימר א איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום! כי איתמר דאמימר, ב היכא דזבין איהו ומית, אתיא איהי ומפקא, א"נ זבנה איהי ומתה, אתא איהו ומפיק בתקנתא דרבנן וכדר' יוסי בר חנינא, דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו ג האשה שמכרה בנכסי מלוג ומתה, הבעל מוציא מיד הלקוחות; אבל היכא דזבינו תרוייהו לעלמא, א"נ זבנה איהי לדידיה, זביני זביני. ואיבעית אימא אמימר דאמר כר' אלעזר, דתניא: ג)

המוכר את עבדו ופסק עמו שישמשנו שלשים יום, ר' מאיר אומר: הראשון ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו, והשני אינו בדין יום או יומים מפני שאינו תחתיו; קסבר ד) קנין פירות כקנין הגוף דמי. ר' יהודה אומר: השני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא כספו, הראשון אינו בדין יום או יומים שאינו כספו; קסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. ר' יוסי אומר

שניהם

ואחת שיחד לה בכתובתה· לא נכתב בתוך הסטר אלא לאחר נישואין ייחד לה אחת משדותיו ועשאה אפותיקי לגבות ממנה כתובתה ומיהו כל שדותיו משועבדים לה בתוך שטר הכתובה אלא על זו בוטחת יותר הואיל ויחדו לה בפני עדים: ה"ג **ואחת שהכניסה לו שום משלה·** שדה שהכניסה לו מבית אביה ושמו אותו וכתבו שוויו בשטר הכתובה שקבלו עליו הבעל בדמים והן נכסי צאן ברזל שאם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו וזהו שכותבים "ודא נדוניא דהנעלת ליה מבית אבוה" כך וכך ממון סך הכל קיבל עליו החתן בכך וכך דינרין וגם זה השדה משעבד לה עם שאר נכסיו של בעל אלא שעל זה בוטחת יותר בשעבודו הואיל ומבית אביה הכניסתו ומג' שדות הללו אם חזר ולקח מן האשה מקחו בטל דאמרה נחת רוח עשיתי לבעלי והאמת דעלמו מפרש והולך לסיים תירוץ שלנו: **למעוטי מאי·** כלומר ולמעוטי מאי נקט ג' שדות הללו דהוי מקחו בטל ולא שדה אחרת: **אילימא** למעוטי שאר נכסים וקרקעות של בעל המשועבדין לה דאם חזר ולקח מן האשה יהא מקחו קיים ולא תאמר נחת רוח עשיתי לבעלי והכי קאמר רבה בר רב הונא לא נצרכה לו כלומר אין משנה זו מדברת בשאר נכסים אלא בהנך ג' שדות דכיון דמשועבדין לה כל כך שהן מיוחדין לה ודאי לא גמרה ואקנייה אלא נחת רוח עשתה לבעלה אבל בשאר שדות שאין משועבדין לה כל כך שאין מיוחדים לה ודאי גמרה ואקנייה ולא מצית אמרה "נחת רוח עשיתי לבעלי" והוו מקחו קיים: **כל שכן·** דמצית אמרה "נחת רוח עשיתי לבעלי": **דהויא לה איבה·** אם לא תמכור לו ללוקח מבעלה וכל שכן דהוי מקחו בטל ותטרוף האשה ממנו כתובתה כשתתגרש או ימות בעלה דאי לא כתבה ליה ללוקח, אמר לה בעלה "עיניך נתת בגירושין או במיתה וסבורה את לגבות כתובתך כשאמות או אגרשך ולכך אין את מנחת למכור מנכסי כלום" אבל בהנך ג' שדות לא אמר לה בעל הכי, דמאחר שייחדם לה, דין הוא שתערער במכירתן והלכך רבותא הוא דקאמר לא נצרכה הא דתני "מקחו בטל" לא מבעיא בשאר נכסים דמילתא דפשיטא היא דמצית אמרה "נחת רוח עשיתי לבעלי" כדי שלא יאמר "עיניך נתת בגירושין ובמיתה" אלא אפי' בהנך ג' שדות דליכא למימר הכי אפ"ה מקחו בטל' דכיון דמ"מ אינן שלה לגמרי כי אם של בעל מצית אמרה "נחת רוח עשיתי לבעלי": **אלא ודאי למעוטי נכסי מלוג·** אתא רבה בר רב הונא דבהנהו אמר אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו קיים דכיון דשלה הן אינה יגולה מבעלה ויכולה למחות לבעלה שלא ימכור ולא מצית אמרה "נחת רוח עשיתי לבעלי" ומתני' כמי דקתני "אין לאיש חזקה בנכסי אשתו" הא ראיה יש, בנכסי מלוג מיירי דכיון דהנכסים שלה לא מצית אמרה "נחת רוח עשיתי לבעלי": **ה"ג והא (ג) אמימר כו'·** וקס"ד השתא דהכי קאמר איש שמכר ואחריו האשה לא עשו כלום דמצית אמרה נחת רוח כו' וכל שכן אי זבנה לבעלה דנחת רוח עבדה ואמאי קדייקא מתניתין הא ראיה יש: ומשני כי איתמר דאמימר לא שמכרו שניהם ביחד אלא איש או אשה קאמר כגון היכא דזבין איהו לאחר ומית דאתיא איהי האשה ומפקא מן הלקוחות גוף הקרקע והפירות מכאן ואילך שבעל אין יכול למכור אלא הפירות שהן שלו בחייו וגם הגוף אם תמות אשתו ויירשנה הוא, אבל אם ימות הוא, היא תיטול נכסי מלוג שלה הלכך האיש שמכר לא עשה ולא כלום לגבי הכי שאם ימות בחיי אשתו היא תקח נכסי מלוג שלה א"נ אם מכרה היא גוף הקרקע בלא פירות שהרי הפירות של בעל הן תחת פרקונה ואח"כ מתה לא עשתה ולא כלום ולא נאמר מאחר שמתה אין לבעל עוד פירות שהרי לא יפדנה עוד וגם גוף הקרקע לא ירש מאשתו אע"פ שהבעל יורש את אשתו שהרי מכרה גוף הקרקע בחייה' אי אפשר לומר כן אלא אתי בעל ומפיק כמו שהתקינו באושא כשהיתה סנהדרין לשם באחת מי' גליות שגלתה סנהדרין כדאיתא בראש השנה (דף לא·) וכדר' יוסי בר' חנינא כו': **הבעל מוציא מיד הלקוחות·** כדמפרש טעמא בב"ק (דף פט·) דאלמוהו רבנן לשעבודא דבעל משום איבה ועשאוהו לוקח ראשון ומיהו להכי אהני מכירת האשה שאם ימות בעלה בחייה יטלם הלוקח: **אבל היכא דזבינו תרוייהו לעלמא·** הוא מכר את הפירות והיא מכרה את הגוף: **א"נ זבנה איהי לדידיה·** לבעלה: **זבינייהו זביני·** ולא מצית אמרה "נחת רוח עשיתי לבעלי" דבשלה לא עבדה נחת רוח דלא קפיד עליה בעל והלכך שפיר קדייקא מתני' הא ראיה יש שאם יש לו שטר או עדים שמכרה לו אשתו נכסי מלוג שלה הוי המקח קיים: **ואי בעית אימא אמימר·** (ג) כשמכרו שניהם ביחד לאדם אחד קאמר דלא עשו ולא כלום ואפילו לקח תחלה מן האיש וחזר ולקח מן האשה וכ"ש היכא דמכרה היא לבעלה דלא הויא מכר ומיהו לא תקשי ממתניתין דדייקא דהוי מכר דאמימר דאמר כר' אלעזר וליף טעמא מקרא' דדבר של שני שותפין שהגוף לזה והפירות לזה אין כח לשניהם למכור דלא זה קרוי בעליו ולא זה קרוי בעליו ומתני' רבנן דפליגי עליה דר' אלעזר: **שישמשנו·** למוכר: **הראשון·** אם הכהו ומת לסוף שני ימים מחמת הכאה זו: ישנו בדין יום או יומים יעמד לא יוקם (שמות כא) ופטור דאילו מכה לישראל חבירו אם מחמת מכה זו מת, אפילו לסוף שנה, נהרג כדנפקא לן "ונקה המכה" מלמד שחובשים אותו כו' (סנהדרין דף עח:): **מפני שהוא תחתיו·** עדיין כל ל' יום וכתיב ומת תחת ידו (שם) ותחת קרינא ביה אבל השני הלוקח אינו בדין יום או יומים אם הכהו ומת אלא הורגין אותו דעבד כנעני כבר ישראל הוא לכל דבריו דנגמר לה לה מצוה: **קסבר·** רבי מאיר קנין פירות דהיינו תשמיש דעבד כל שלשים יום: **כקנין הגוף דמי·** כלומר כאילו קנה גופו, ואותו שאין לו פירות' אין קנין הגוף שיש לו בעבד' כלום דאין גופו עומד אלא לפירותיו והלכך ראשון קרוי אדון: **רבי יהודה·** דייק סיפיה דקרא "לא יוקם כי כספו הוא" למי שהוא קנוי לגופו הוי עבד:

שניהם

אילימא למעוטי שאר נכסים· בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פא·) גבי הרוצה למכור בנכסי אביו פ"ה דהא דתנן בהניזקין (גיטין דף נה:) לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל הא אוקמינן בג' שדות והקשה ה"ר שמואל דכ"ש בשאר נכסים איירי כדמשמע הכא לכך נראה לר"י לפרש מקחו בטל משעת טריפה וג' שדות לאו למעוטי שאר נכסים ואפילו בג' שדות מקחו קיים עד שעת טריפה ויש ליישב פ"ה דמקחו בטל משמע בטל לאלתר וה"פ למעוטי מאי דלא מצית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי אילימא למעוטי שאר נכסים דלא תטרוף לגמרי כ"ש דהויא לה איבה והא דלא קאמר למעוטי שאר נכסים דאין מקחו בטל לאלתר דמשום הא לא הוה צריך למימר לא נצרכה אלא לאותן ג' שדות דפשיטא הוא דאין מקח בטל אלא באותן ג' שדות דהא כל אדם מוכר קרקע המשועבדת אלא ודאי לא איצטריך לאוקמי באותן שלש שדות אלא למעוטי שאר נכסים דלא טרפה כלל אבל קשיא לרשב"א דהיכי מצית למימר דפשיטא ליה דבשאר נכסים אין מקחו בטל לאלתר הא מקמי דמוקי לה הכא באותן ג' שדות הוה ס"ד דמיירי בשאר נכסים ואפ"ה דקתני מקחו בטל: **המוכר** עבדו ע"מ שישמשנו ל' יום· הא דלא נקט המוכר עבדו לפירות כדנקט בהשולח (גיטין דף מז:) המוכר שדהו לפירות משום דאין דרך למכור עבד כענין זה אלא משכיר אותו לעשות מלאכה· **ישנו** בדין יום או יומים· אין להקשות השתא בעמידת יום לא יוקם כ"ש ביומים דרש"י פי' בפרשת ואלה המשפטים איזהו יום שהוא כיומים הוי אומר מעת לעת: **קסבר** קנין פירות כקנין הגוף דמי· דאי משום דדריש תחתיו ה"נ כתיב כספו ומנא ליה דתחתיו דוקא טפי מכספו אלא משום דסבירא ליה קנין פירות כקנין הגוף דמי וא"ת א"כ הוה ליה למימר שניהם אינן בדין יום או יומים כדאשכחן בהחובל (ב"ק דף פט:ושם) דתני חדא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה ומסיק דכ"ע ליר להו תקנת אושא ובקנין פירות כקנין הגוף דמי קמיפלגי מר סבר כקנין הגוף דמי ומר סבר לאו כקנין הגוף דמי אלמא הא דחשיב קנין פירות כקנין הגוף דמי לא מהני שילא לאיש אלא לענין שלא ילא לאשה ור"י בר ברוך ל"ג ובקנין פירות כקנין הגוף דמי קמיפלגי אלא ה"ג דכ"ע לית להו תקנה ובפלוגתא דהני תנאי כו' והא דקתני לאשה אבל לא לאיש כר' יהודה וההיא דקתני לא לאיש ולא לאשה כר' אלעזר דאמר שניהם אינן בדין יום או יומים ואפילו שניהם יחד אין יכולין לשחרר ומשום הכי לית להו תקנת אושא דלר' אלעזר אין מכירתו כלום הלכך לא שייך לר' אלעזר תקנת אושא דתקנו שהבעל מוציא מיד הלקוחות ולדידיה אין כאן מכירה כלל ויש לתרץ בדוחק גירסת הספרים דהתם סברא הוא שלא יועיל קנין פירות להיות כקנין הגוף אלא לענין שלא יצא בשן ועין לאשה אבל לענין שיצא לאיש לא דלא אתיא להפקיע קנין פירותיו את קנין גוף דאשה שיצאו לו לחרות אי נמי דלא דמי קנין פירות דבעל שלא

היה

רבינו גרשום

אילימא למעוטי שאר נכסים דידיה כל שכן. הוא דמקחו בטל דמצית למימר נחת רוח עשיתי לבעלי דאי לא שבקתיה למזבן ליה מנכסיה מידי הויא ליה לבעלי איבה בהכי · דאמר לי לחכי את מקנטת אותי שאין את מנחת לי למכור כלום כדי שאגרשך ותטול כתובתך מהן או רצונך שאמות בחייך כדי שתטול כתובה מהן ולהכי לא מחיתי ומכרו בטל : אלא למעוטי נכסי מלוג שאם מכרן הבעל בפניה ושתקה מקחו קיים דאין יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום הואיל דהגוף שלה ולא של בעל איבעי לה למחויי : והאמר אמימר איש או אשה שמכרו נכסי מלוג לא עשו ולא כלום : דאמר כר' אלעזר : ופסק עמו. המוכר ללוקח : ראשון ישנו בדין יום או יומים. שאם הכהו ומת לאחר יום או יומים לא יוקם: שני. אם הכהו בתוך אותן ל' יום אע"פ שמת לאחר יום או יומים יהרג הסכה ובעבד כנעני (גר) קמיירי : קסבר. ר' מאיר להכי ראשון ישנו בדין יום או יומים משום דסבירא ליה קנין פירות שיש לו בעבדות ל' יום (דהיינו) כקנין הגוף דמי מה קנין הגוף כשהוא עבדו לעצמו וחבל בו דישנו ביום או יומים כן הכי נמי קנין פירות: ר' יהודה אומר. אם חבל בו שני באותן ל' יום ישנו ביום או יומים מפני שהוא כספו

מסורת הש"ס

א) [ב"ק צ:] ב) ב"ק פח: ב"מ לה: צו: לקמן קלט: כתובות נ· עח: ג) ב"ק צ: ד) [גיטין קלה· וש"נ] :

עין משפט נר מצוה

קצר א ב מיי' פכ"ב מהל' אישות הל' טו ופוסק מכרן קיים סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' צ סעי' יג וסעי' טו:

קצה ג מיי' שם הל' ז טוש"ע שם ס"ט:

קצו ד שם סעי' יז:

קצז ה מיי' שם הל' יו וסו"ד מהל' עוטן הלכה ח סמג שם טוש"ע שם וסי' קה וטוש"ע ח"מ סי' קנא סעיף ח:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהויא לה איבה: (ב) רשב"ם ד"ה ה"ג והא אמר אמימר וכו' עבדו ליה ולאחי: (ג) ד"ה ולהכי אמימר אפילו כשמכרו:

עלינו לגלות למצוא מאי דאיזו מכירה יהא מקחו קיים